

ÅRSBERETNING 2015/16

FOLKEKIRKE &
RELIGIONSMØDE

NU ER RELIGIONSMØDET FOR ALLE

AF KÅRE SCHELDE CHRISTENSEN

Generalsekretær i F&R

ENGANG VAR RELIGIONSMØDET FORBEHOLDT MISSIONÆRER, HVIS MAN VAR DANSKER. DET VAR NOGET MAN KUNNE KOMME I KONTAKT MED, HVIS MAN TOG SIN EGEN RELIGION MED UD TIL FJERNE HIMMELSTRØG. I LØBET AF 1960'ERNE OG 70'ERNE BLEV RELIGIONSMØDET OGSÅ AKTUELT I DANMARK. HER KOM GÆSTEARBEJDERE TIL DANMARK FRA MUSLIMSKE LANDE, OG HIPPIER VENDTE HJEM MED INSPIRATION FRA ØSTENS SPIRITUALITET. MEN RELIGIONSMØDET VAR STADIG FORBEHOLDT DE SÆRLIGT INTERESSEDE.

I dag udfordrer religionsmødet os alle. Og rigtig mange er optagede af religionsmødet. Nogen mener, at religionsmødet er Guds gave til folkekirken ud fra devisen, at nu får danskerne endelig en chance for at blive tydeligere på, hvad de selv tror på. Andre mener, at religionsmødet er selve enden på folkekirken – og måske endda på Danmark.

Uanset hvad man måtte mene om religionsmødet, så er det nu en udfordring for alle i folkekirkens dagligdag. Det kan være, at menighedsrådet skal forholde sig til det nyåbnede asylcenter i sognet. Eller præsten der må tage stilling til, hvordan skole-kirke-samarbej-

det skal tilrettelægges, når flere elever i en skoleklasse ikke tilhører folkekirken eller måske er helt uden religion.

I Årsberetningen ønsker vi at give en smagsprøve på, hvordan religionsmødet rejser nye problemstillinger i kirken og samfundet. Samtidig kan du få et indblik i de konkrete aktiviteter, tænketanke, uddannelses tilbud osv., hvor Folkekirke og Religionsmøde (F&R) arbejder med, hvordan folkekirken kan agere i religionsmødet.

God læselyst!

Foto: Sille Arendt

PRÆSTEUDDANNELSE OG RELIGIONSMØDE

AF ULLA MORRE BIDSTRUP

Uddannelsesleder for FUV

Når de studerende på pastoralseminariekurserne vender tilbage fra deres praktikperioder, er der meget at tale om. En del af de påtrængende emner kan henregnes til "klassikere".

Men der er også emner, der kommer og går. Et nytilkommet emne er religionsmødet. Om det så går igen, tvivler jeg stærkt på. For emnets nye aktualitet afspejler selvfølgelig ændringer, der er markante og blivende i samfundet. Skal de ændringers implikationer i forhold til præstefaget kort beskrives, er religionsmødet gået fra at være en særlig udfordring for de få præster til at være en generel udfordring for alle præster. Der er selvfølgelig stadig præster, der i særlig grad har religionsmødet inde på livet, fordi de eksempelvis bor i et sogn, hvor andelen af muslimske medborgere er højt, bor i et sogn, hvor der er tradition for internationale bryllupper eller bor i et sogn, hvor et nyreligiøst samfund har bosat sig. Men der er vel ingen præster, der aldrig oplever det og stadig flere, der oplever det jævnlige.

Det gør sig eksempelvis gældende, hvor den lokale kirke indbydes til at være en del af den forlængede skoledag efter folkeskolereformen. Alle ved, at der ikke må forkyndes i skoletiden, hvor klassens seks muslimer også møder op i kirken for at høre om dens historie og om, hvad der foregår i den. Men hvor går grænsen? Og som en studerende spurgte mig om på baggrund af sine oplevelser sidste semester: Hvad gør man, når tre af de muslimske drenge fra et skolebesøg den følgende søndag er gået ind i kirken kl. 10, hvor de nu ved, der er gudstjeneste og går til alters? Hvilke hensyn skal her iagttages? Teologisk, institutionelt osv.

Religionsmødet gør sig også gældende i velhaverkvarteret, hvor flere og flere af de unge har haft en del af deres universitetstid eller arbejdsliv i et andet land og dér har mødt en tilkommende ægtefælle, som er jøde, muslim eller buddhist. Nu kommer de tilbage for at blive gift, og har ønsker om at også deres kommende ægtefælles religion og traditioner inddrages i den kirkelige handling.

(UD)DANNELSESPROFIL FOR FREMTIDENS PRÆSTER

1. Kontekstuel teologisk dannelse
2. Erfaringsteologisk dannelse
3. Dialogisk dannelse
4. Missional dannelse
5. Liturgisk dannelse

Dannelsesprofilen er udarbejdet af en tænketank nedsat af F&R. Tænketanken fik til opgave at komme med anbefalinger til fremtidens uddannelsesforløb for præster i folkekirken. Dannelsesprofilen tager højde for, at præster i stigende grad udfordres af religionsmødet. Ulla Morre Bidstrup deltog i tænketankens arbejde. Biskop Marianne Christiansen var formand for tænketanken. Læs den udfoldede dannelsesprofil samt et samtaleoplæg til brug ved fx provstikonventer om uddannelsesbehovet for præster på religionsmoede.dk

Det gør sig gældende, hvor et asylcenter er blevet en del af det lille landsogns virkelighed og centerets kristne appellerer til præsten om støtte, centerets beboere af anden religiøs observans appellerer til præsten om at få anvist et rituel rum og måske helst kirkerummet, mens asylcenterets leder kæmper for at holde centeret "religionsfrit".

Holdningerne til, hvordan disse situationer skal håndteres er mange. Men der kan ikke herske uenighed om, at de alle udgør en del af den aktuelle folkekirkelige virkelighed, og at vi som uddannelsesinstitutioner er nødt til at inddrage spørgsmålene, som situationerne

rejser i vores undervisning. Ser man på "Dannelsesprofilen", som tænketanken om præsteuddannelse er kommet frem til, mener jeg, at jeg med de tre nævnte eksempler har illustreret, hvordan alle fem aspekter af dannelsesprofilen trænger sig på.

Hvordan tænkes det så ind i undervisningen på pastoralseminariekurset? Først afholdt vi en ny temadag om religionsmøde. Men i lyset af kompleksiteten har vi nu valgt en anden vej, og i stedet lægger vi som faglærere hinanden gensidigt på sinde, at aspekterne omkring religionsmøde skal tænkes ind, både hvor vi tænker religionspædagogik, kirke og samfund, liturgisk tilrettelæggelse, sjælesorg, forkyndelse og formidling. Det kalder praktikerfaringerne og dermed virkeligheden ganske enkelt på! ■

RELIGIONSMØDE OG DÅBSOPLÆRING

INTERVIEW MED SOGNEPRÆSTER I HADERSLEV KIRSTEN MÜNSTER OG ERIK HOLMGAARD

I HADERSLEV HAR FOLKEKIRKEN I SAMARBEJDE MED FRIKIRKER OG MISSIONSFØRENINGER ENGAGERET SIG I ARBEJDE FOR FLYGTNINGE PLACERET PÅ BYENS TO ASYLCENTRE. INDSATSEN RUMMER BÅDE DIAKONALE INITIATIVER OG TILBUD OM DÅBSOPLÆRING. F&R HAR SPURGT SOGNEPRÆSTERNE KIRSTEN MÜNSTER OG ERIK HOLMGAARD, HVORDAN MAN SOM KIRKE BÅDE KAN VÆRE I DIAKONI OG DIALOG - OG I MISSION.

Hvordan kan I som kirke være engageret i både diakoni og dialog med muslimer og samtidig tilbyde dåbsundervisning?

KIRSTEN: Vi tilgodeser både sociale og religiøse behov i vores engagement for flygtninge. Vi tilbyder først og fremmest menneskelig kontakt, i form af caféarbejde, danskundervisning, samvær og samtale, uanset menneskers religiøse og etniske baggrund. Vores motivation for flygtningearbejdet har været ønsket om at hjælpe mennesker i nød. Men vi bygger også bro til et kristent fællesskab, hvis det ønskes. Vi blev totalt overrumplede, da der ved caféens åbning i efteråret 2015 kom ti flygtninge og bad om dåb. Det var slet ikke vores dagsorden. Men når mennesker ønsker at opleve den glæde og frihed, der ligger i den kristne tro på, at vi kan være Guds børn – så er vi forpligtede på at komme dem i møde. Uanset deres religiøse baggrund eller asylstatus.

Oplever I nogen spænding mellem jeres forskellige arbejdsgrøner?

KIRSTEN: Nej, for os er det alt sammen vigtige og legitime dele af kristen tilstedeværelse. Det afgørende er, at vi møder hvert enkelt menneske med omsorg og

respekt. En respekt som betyder, at vi lytter til den andens behov.

Det er Erik Holmgaard, der har stået for dåbsundervisning og dåb af omkring 20 farsi-talende asylansøgere.

Hvordan har du grebet dåbsundervisningen an?

ERIK: Jeg opsøgte andre med erfaring. Jeg har brugt "Beliefs And Practices Of Christians – A Letter To A Friend" af William M. Miller, som er en lille nærmest klassisk dogmatik, men skrevet som et brev med en personlig tiltalende stil. Den får forkyndt, at Gud er nådig, og det er en stærk dimension for folk med muslimsk baggrund.

Hvad er det bedste ved at have et hold med muslimer, der ønsker dåbsoplæring og dåb?

ERIK: Selvom folk kommer fra et muslimsk land, så er deres udgangspunkter forskellige. Nogle kommer fra en anden tro, og andre har været kulturmuslimer. Det bedste ved at undervise mennesker med muslimsk baggrund er, at de ligesom os kristne tror på Gud som Skaber og mennesket, der står til ansvar over for Gud. De kender til, at Gud åbenbarer noget og til at have en

helligskrift. Der er også mange forskelle, som må betones. Det mest glædelige og inspirerende har været, at dåbskandidaterne er kommet med ærlige, dybe og personlige spørgsmål til bibelens Gud og den kristne tro.

Hvor er de største udfordringer, når et hold med muslimer ønsker at modtage dåbsoplæring og dåb?

ERIK: Min vigtigste kompetence har været, at min viden er sokratisk: Jeg ved, at jeg kun ved lidt om deres baggrund. Så jeg prøver ikke at kloge mig på dem. Det vigtigste er at give tid og rum til dialog – så jeg kunne vide, hvad der rørte sig blandt tilhørerne. En afgørende udfordring er at holde tæt med at tale om undervisningen, for nogle bliver utrygge, hvis der siver information om deres tilstedeværelse eller dåb tilbage til asylcenteret eller hjemlandet.

Se mere om flygtningearbejdet i Haderslev, der er samlet under paraplyen Fælleskirkeligt Integrations Netværk på finhaderslev.dk ■

FOLKEKIRKELIGT DÅBSOPLÆRINGS- RINGSMATERIALE FOR VOKSNE MED MUSLIMSK BAGGRUND

F&R har udgivet et folkekirkeligt dåbsoplæringsmateriale, der henvender sig til voksne med muslimsk baggrund. Materialet hedder "Tro i mødet", og består af ni deltagerhæfter og en vejlederbog til præsten. Materialet er udarbejdet i samarbejde med Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter og kan købes hos forlaget Eksistensen.

LOKAL TEOLOGI ER I DAG RELIGIONSTEOLOGI

AF PETER LODBERG

Professor, Aarhus Universitet

Mange præster oplever i deres daglige arbejde, at de skal tage stilling til, hvordan de teologisk skal forholde sig til andre religiøse opfattelser end evangelisk-luthersk kristendom.

Omkring 15 præster har i det seneste år arbejdet med *lokal teologi* for at drøfte, hvordan dagligdagens møde med mennesker med en anden tro, udfordrer den kristne teologi til at tænke sig om.

I vores arbejde har vi drøftet, om mennesker med forskellig tro tror på den samme Gud? Spørgsmålet kan kun besvares ud fra de forskellige religiøse traditioner og teologier. Der findes ikke et sted, som ligger oven over de forskellige religiøse perspektiver. Et sådant perspektiv er forbeholdt evigheden. Derfor er vi henvist til vores erfaringer og de teologiske ressourcer, vi har til rådighed.

Blandt disse ressourcer er Paulus, der i 1. Korinterbrev kap. 8 tager livtag med sin tids multireligiøse samfund og spørgsmålet, om man kan spise det kød, der er blevet ofret i de græske templer? Paulus er enig med sin samtids jødedom og en senere tids islam om, at Gud er én. Samtidig understreger han, at den ene Gud kendes på den måde, som Gud har givet sig til kende på i Jesus, som menigheden bekender som Kristus, Frelseren. Vil og kan jødedom og islam skrive under på, at et sådant gudsbegreb er sandt?

Går vi til Martin Luthers Store Katekismus og hans udlægning af tredje trosartikel om Helligånden, såanfægter han dér synspunktet, at alle, herunder jøder og muslimer, har den samme Gud, for der er kun én, selv om de ikke tror på ham eller dyrker ham. Uden Kristus ser vi kun Gud som den vrede dommer, og uden Hel-

ligånden kan vi ikke forvente Guds kærlighed og vel-signelse.

Jeg vil for min egen part lægge til, at tro er noget, der kommer til os, bliver givet til os, dvs. bliver åbenbaret af Gud. Derfor kan vi hverken skabe vores egen eller andres tro. Men det betyder også en respekt for andre, når de siger, at deres tro er åbenbaret for dem – måske ikke på den måde, som jeg kan genkende, men ikke desto mindre kan vi mødes i noget, der er andet end ideologi: At vi bygger vores liv på en åbenbaret tro. Derfor står muligheden åben for, at jeg kan møde Guds skjulthed i de andre religioner, ligesom jeg stoler på, at jeg møder den i min egen kirke. Om jeg møder Guds skjulthed i de andre religioner, ved jeg først, når jeg har mødt mennesker, der tror anderledes end mig selv, og netop derfor udfordrer mig til at tænke og tro igen. ■

RELIGIONSTEOLOGI TIL HVERDAGSBRUG

16 præster har deltaget i et etårigt skrive- og uddannelsesforløb om religionsteologi i perioden 2015-2016. Målet har været at undersøge religionsteologien gennem de udfordringer, præster står over for i hverdagen. I september 2016 udkommer præsternes refleksioner samlet i et nummer af tidsskriftet *Kritisk Forum for Praktisk Teologi*. Kursusforløbet har F&R gennemført i et samarbejde med Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter og Aarhus Universitet.

RELIGIONSMØDE I SUNDHEDSSEKTOREN

AF DORTE SØRENSEN

Provst for hospitalspræsterne
i Region Midt

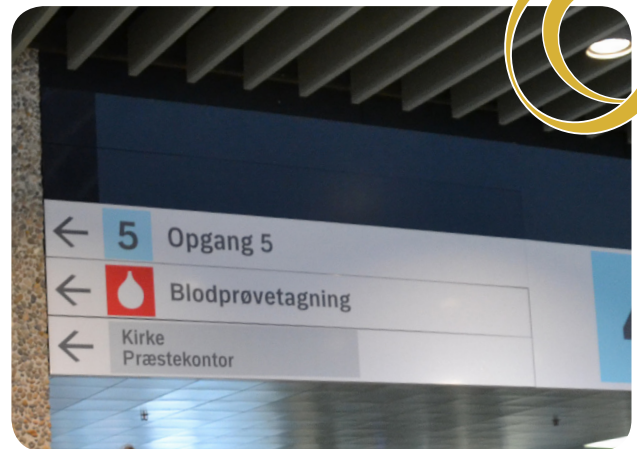
Der har været præster ved hospitalerne langt tilbage i tiden. Da lægerne blev i stand til at helbrede mange af patienterne, forventedes det, at religion ville blive overflødig. Det er grunden til, at der ikke er opført hospitalskirker ved de mange hospitaler, som blev opført i 1900-tallet. I dag kan moderne teknologi få blinde til at se og lamme til at gå. Men patienter spørger fortsat, hvad meningen er med deres liv? Hvorfor blev jeg syg? Og derfor bliver der nu indrettet rum til tro og fordybelse på de hospitaler, som opføres i disse år.

Hospitalerne ønsker i dag at give patienter mulighed for at praktisere deres religion, mens de er under behandling på hospitalet. Det sker med henvisning til, at det er en menneskerettighed, og fordi religiøs praksis har vist sig at være godt for patientens velbefindende og restitution. Men hvordan skal rum for tro og fordybelse indrettes, og hvad skal de bruges til? Den kristne, ateisten, muslimen og buddhisten forventer sig noget forskelligt af sådan et rum. Hospitalerne har ikke kompetencer på spørgsmål om religion og kultur, så her har de brug for rådgivning.

Folkekirkens hospitalspræster bliver derfor i stigende grad spurgt til råds. Præsterne hjælper fx med at arrangere dialogmøder, hvor repræsentanter for trossamfundene i hospitalets område inviteres til at fortælle om deres behov under behandling på hospitalet. Som flertallets religion og i kraft af præsternes universitetsuddannelse i teologi og mange års samarbejde mellem hospitalerne og folkekirken, har folkekirken fået vist stor tillid fra hospitalsledelserne.

De to store nye hospitaler i Aarhus og i Vestjylland er endnu ikke færdige til fuld ibrugtagning. Men begge

steder er det blevet besluttet, at der skal være flere forskellige rum til tro og fordybelse. Der bliver refleksionsrum, som indrettes uden specifikke religiøse symboler, og der bliver egentlige kristne kirkerum.

Kirkerummene bliver indrettet sådan, at de har klare referencer til sognekirkerne, som mange kender og kan opleve en tryghed ved at træde ind i. Men hvordan skal refleksionsrummene indrettes? Bliver væggene hvidmalede og møblelementet sparsomt, vil det virke hjemligt for en muslim. Kommer der naturmalerier på væggene og smagfulde møbler, vil det virke hjemligt for den spirituelt søgende; et rum kan ikke indrettes neutralt. Derfor bliver det kommende års arbejde med at beslutte indretning og interiør i refleksionsrummene meget spændende at deltage i. Sådan bliver arkitekter, ingeniører og hospitalsledelser også engagerede i religionsmødet. ■

FUNDAMENTALISME I FORSKELLIGE NUANCER

AF ANNETTE BROUNBJERG BENNEDSGAARD

Provst, formand for F&R

Ateistisk Selskab har markeret sig tydeligt med busreklamer i Aarhus: "Hvorfor tro på en gud?"; "Hvorfor koster tro noget?"; og: "Talte Jesus og Muhammed med en gud?". På den tilhørende hjemmeside får læseren budskabet ind med skeer; folk, der tror, er torskedumme! I Frankrig taler man om militant sekularisme, en sekularisme der ønsker et samfund, hvor tro er bandlyst fra det offentlige rum. Denne type sekularister er ligeså nidkære som enhver anden missionær, når der kaldes til sekulær omvendelse.

Jeg bliver overrasket, hver gang jeg opdager, at der er veluddannede mennesker, der tror, at kristne tror på en gammel mand på en sky, og at vores hedeste drøm er at få indført teokrati. Så lad os da råbe det fra tagene så, også fundamentalistiske sekularister kan høre det; vi står på mål for et sekulært samfund. Som kirke kæmper vi IKKE for at få vinde terræn tilbage fra det sekulære samfund. Folkekirkens fundamentalisme handler med Luther om at gå "ad fontes"; til kilderne. Fundamentet er evangeliets forkyndelse. Og her hører vi om en mand, der frasagde sig magt i traditionel forstand, og frivilligt gik til periferien, til de forkerte, de undertrykte og de udsattes sted.

Fjernsynsudsendelserne "Moskeerne bag sløret" har vist en fundamentalistisk udgave af islam. Heldigvis er det langt fra repræsentativt for muslimer. Mange muslimer lever allerede som velintegrerede borgere i Danmark. Det er en særlig type islam "Moskeerne bag sløret" viser; islam præget af saudisk wahhabisme. Og der er al mulig grund til at være stærkt kritisk overfor fundamentalistisk islam, som helt bevidst er kontra-produktiv i forhold til integration og medborgerskab og ligefrem opildner til modborgerskab.

På Himmelske Dage i København blev teologen Miroslav Volf spurgt af Københavns biskop Peter Skov-Jakobsen, hvad man kan gøre i forhold til fundamentalisme. Miroslav Volf svarede noget i retning af: Fundamentalisterne er svære eller måske endda umulige at nå. Det er den store midtergruppe det handler om. Hvis de formår at holde sammen, er der håb om at fundamentalisme ikke sejrer. Religionsmøde handler om meget andet end bekæmpelse af fundamentalisme, men i disse år, vil det være hovedløst at negligere den udfordring fundamentalisme udgør for os. Der er brug for høj og lav, for præster, biskopper, lærere, it-nørder, meget troende og lidt troende. Der er brug for, at vennen, familiemedlemmet eller foreningen igen og igen vil tage samtalen om mening, tro og retning her i livet. Det kræver daglig samtale, nærvær, opmærksomhed, og en vilje til at ville hinanden på tværs af forskelle. Det er med at få smøget ærmerne op, finde knofedt frem, og få parkeret skyklapperne et godt sted. Og man tager skade af det på den gode måde. At få øje på at verden, historien og dagligdagen kan fortolkes helt anderledes, end jeg gør det.

Rigtig god vind med religionsmødet der hvor du har din gang! Når det handler om at bekæmpe fundamentalisme, og når det er grundopgaven for enhver i kirken - at præsentere og repræsentere evangeliet i vores tid. ■

KRISTENT-MUSLIMSK SAMTALEFORUM

"KONFERENCE FOR KRISTNE OG MUSLIMSKE LEDERE I DANMARK 2015" blev afholdt lørdag d. 7. november 2015 i Imam Ali Moskeen i København. Temaet for konferencen var "Unges identitetsdannelse – medborgerskab og modborgerskab". Hermed var fokus sat på et af tidens store og mest debatterede samfundsproblemer; nemlig radikaliserings og ekstremisme blandt unge. På religionsmoede.dk kan du læse en fyldig rapport fra konferencen. Her får du indblik i de oplæg og

samtaler, der blev ført i løbet af dagen.

I 2016 kan Kristent-Muslimsk Samtaleforum fejre 10 års jubilæum. Det sker på en konference lørdag d. 12. november. Her samles kristne og muslimske ledere for at drøfte "Helligskrifter og demokrati". ■

TÆNKETANK OM FOLKEKIRKENS RITUALER

GENNEM GENERATIONER har det for mange familier i Danmark været naturligt, at familiens livsbegivenheder blev markeret ved en kirkelig handling i folkekirken ved dåb, konfirmation, vielse og begravelse. I dag lever et stigende antal danskere i familierelationer, der er præget af forskellige religiøse traditioner eller livssyn, og det udfordrer folkekirkenes ritualer. Derfor har F&R nedsat en tænketank, der skal belyse, hvilke nye udfordringer præster står over for i denne sammenhæng. Samtidig skal tænketanken være med til at pege på, hvordan disse udfordringer kan imødegås.

Biskop Elof Westergaard er formand for "Tænketank om kirkelige handlinger i et samfund med forskellige religioner og livssyn". Arbejdet i tænketanken foregår i perioden juni til december 2016. I 2017 forventer F&R at udgive en rapport med tilhørende anbefalinger fra tænketanken.

TÆNKETANKENS MEDLEMMER:

ELOF WESTERGAARD

BISKOP (FORMAND)

ULLA MORRE BIDSTRUP

UDDANNELSESLEDER, FOLKEKIRKENS UDDANNELSES- OG VIDENSCENTER

PETER LODBERG

PROFESSOR, INSTITUT FOR KULTUR OG SAMFUND, AARHUS UNIVERSITET

HENNING NABE-NIELSEN

HOSPITALSPRÆST, RIGSHOSPITALET

ANETTE FOGED SCHULTZ

STUDENTER- OG PILGRIMSPRÆST, VIA HORSENS

CECILIE RUBOW

LEKTOR, INSTITUT FOR ANTROPOLOGI, KØBENHAVNS UNIVERSITET

ANNETTE DUE MADSEN

DAGLIG LEDER, CENTER FOR FAMILIEUDVIKLING

JENS CHRISTIAN BACH IVERSEN

REPRÆSENTANT FOR PRÆSTEFORENINGEN

OVE KOLLERUP NIELSEN

REPRÆSENTANT FOR PROVSTEFORENINGEN

GEORG GRÆSHOLT

SOGNEPRÆST, HJERTING OG KVAGLUND KIRKER, ESBJERG

MICHAEL KROGSTROP NISSEN

SOGNEPRÆST, NATHANAELS KIRKE, KØBENHAVN (NÆSTFORMAND I F&R)

KIRSTEN MÜNSTER

SOGNEPRÆST, HADERSLEV DOMKIRKE (BESTYRELSESMEDELM I F&R)

KÅRE SCHELDE CHRISTENSEN

GENERALSEKRETÆR I FOLKEKIRKE OG RELIGIONSMØDE

JARL ØRSKOV CHRISTENSEN

SEKRETÆR FOR TÆNKETANKEN

BISKOP ELOF WESTERGAARD ER FORMAND FOR TÆNKETANKEN

Foto: Gitte Volsmann

AKTIVITETER I 2015

FORUDEN ALLEREDE OMTALTE ARBEJDSOMRÅDER ANDRE STEDER I ÅRSBERETNINGEN, BRINGER VI I DET FØLGENDE ET UDDRAG AF F&R'S AKTIVITETER I 2015.

- 74 deltagere fra i alt 24 sogne har været del af "Sognelæringsnetværk vedr. nye spirituelle strømninger". Forløbet strækker sig over to år fra 2014-2016. I 2015 mødtes sognelæringsnetværket to gange. En del af deltagerne deltog desuden i en ekskursion til Hamborg, hvor der var fokus på at studere og lære af vores søsterkirkes møde med nye spirituelle strømninger i Hamborg.
- 13 præster fra hele landet har gennemført en tre ugers efteruddannelse om "Folkekirkens lokale møde med muslimer og islam". Uddannelsen blev gennemført i et samarbejde med Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter med afslutning i februar 2016.
- 9 personer fra folkekirken deltog i Nordisk Religionskonference i Helsinki sammen med 50 nordiske kolleger. Temaet for konferencen var "The Nordic Lutheran Folk Churches and New Spirituality". Næste konference afholdes d. 24.-26. april 2017 i Stavanger.
- "Udviklingsseminar for stiftsudvalg vedr. religionsmøde" blev afholdt d. 18. april i Hannerup Kirke i Fredericia. Temaet for seminaret var "Forandring, lederskab og læring – hvad kan det bruges til?"
- Der er afholdt samarbejds møder med stiftsudvalg vedr. religionsmøde i hhv. Haderslev og Aalborg stifter.
- Magasin om Religionsmøde udkom i januar med temaet "Religion og identitet". I magasinet videreformidler vi viden og erfaringer med folkekirkens møde med andre religioner. Magasinet kan læses på religionsmoede.dk
- På Folkemødet på Bornholm indbød F&R til "Dilemmaspil om religion på sygehuset og i skolen". Spilleleder var journalist Anja Bo, og med indlæg til debatten deltog bl.a. Vincent Hendricks, professor i filosofi; Inge Lise Pedersen, Landsforeningen af Menighedsråd; Ane Kirstine Brandt, lektor, UCC; Naveed Baig, hospitalsimam, Rigshospitalet; Peter Skov-Jakobsen, biskop; Anders Ellebæk, redaktør, Kristeligt Dagblad og Lone Ree Milkær, formand, Humanistisk Samfund.

AKTIVITETER I 2016

BESTYRELSEN HAR VEDTAGET EN HANDLINGSPLAN FOR 2015-2016. DEN DEFINERER DEN OVERORDNEDE RAMME OG RETNING FOR F&R'S AKTIVITETER. I 2016 FORVENTER VI BLANDT EN RÆKKE ANDRE TILTAG AT TAGE HUL PÅ FØLGENDE AKTIVITETER I F&R:

- Siden 2006 har F&R faciliteret arbejdet i Kristent-Muslimsk Samtaleforum (KMS). I 2016 kan KMS fejre 10 års jubilæum. Det sker officielt ved "Konference for kristne og muslimske ledere i Danmark 2016", der afholdes lørdag d. 12. november. Temaet for konferencen bliver "Helligskrifter og demokrati".
 - 16 præster afslutter i 2016 et etårigt skrive- og uddannelsesforløb om religionsteologi. Målet har været at undersøge religionsteologien gennem de udfordringer, præster står over for i hverdagen. I september 2016 udkommer præsternes refleksioner samlet i et nummer af tidsskriftet "Kritisk Forum for praktisk teologi". Kursusforløbet har F&R gennemført i et samarbejde med Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter og Aarhus Universitet.
 - F&R er vært ved to debatarrangementer i 2016 på hhv. Himmelske Dage i København og Folkemødet på Bornholm. Med debatarrangementerne ønsker F&R at være med til at kvalificere den vanskelige debat om, hvordan religion håndteres i et mangfoldigt samfund. På Himmelske Dage var emnet "Skal religion fylde mere? Eller mindre?" til debat i Københavns Universitets festsal. Her styrede Clement Kjersgaard debatten med en række politikere, fagfolk og religiøse ledere – bl.a. MF Henrik Dahl (LA), MF Yildiz Akdogan (S), Børne- og ungdomsborgmester Pia Allerslev (V), MF Karen J. Klint (S), debattør Rasmus Brygger, biskop Peter Skov-Jakobsen, imam Fatih Alev, sekretariatsleder i Mjølnerparken Eskild Dahl Pedersen m.fl.
- På Folkemødet på Bornholm var det emnet "Kommune, kirke og religion i det mangfoldige samfund", der blev debatteret under ledelse af Anja Bo. Her deltog følgende i debatten: Kultur- og fritidsborgmester Carl Christian Ebbesen (DF), borgmester Joy Mogensen (S), biskop Peter Skov-Jakobsen og hospitalsimam Naveed Baig.
- Mange forskellige faggrupper i det danske samfund er i dag via deres arbejde i berøring med religionsmødeproblematikker på fx sygehusene, folkeskolen osv. F&R ønsker at tage hul på en ny arbejdsform, hvor F&R stiller ressourcer til rådighed for udvikling af håndtering af disse problematikker. De første fagspecifikke læringsmiljøer forventes udviklet i 2016.

BESTYRELSE

STIFTSSAMARBEJDET FOLKEKIRKE OG RELIGIONSMØDE ER ET SAMARBEJDE MELLEM STIFTSØVRIGHEDERNE I FØLGENDE NI STIFTER: FYENS, HADERSLEV, KØBENHAVNS, LOLLAND-FALSTERS, RIBE, ROSKILDE, VIBORG, AALBORG OG ÅRHUS. STIFTSSAMARBEJDET BLEV ETABLERET DEN 14. JANUAR 2002. DE DELTAGENDE STIFTER UDPEGER HVER TO MEDLEMMER TIL F&R'S BESTYRELSE. DESUDEN UDPEGER BISKOPPERNE AF DERES MIDTE EN REPRÆSENTANT TIL BESTYRELSEN.

F&R'S BESTYRELSE PRIMO 2016

PROVST

ANNETTE BROUNBJERG BENNEDSGAARD
formand (Århus Stift)

SOGNEPRÆST

MICHAEL KROGSTRUP NISSEN
næstformand (Københavns Stift)

SOGNEPRÆST

BIRTE JACOBSEN
kasserer (Fyens Stift)

SOGNEPRÆST

KIRSTEN MÜNSTER
sekretær (Haderslev Stift)

STUDENTERPRÆST

DORTE HEDEGAARD
FU-medlem (Lolland-Falsters Stift)

BISKOP

MARIANNE CHRISTIANSEN
(repræsentant for biskopperne)

FLYGTNINGE- OG INDVANDRERPRÆST

JESPER HOUGAARD LARSEN
(Fyens Stift)

SOGNEPRÆST

BIRGIT URD ANDERSEN
(Haderslev Stift)

LEDER AF MØDESTEDET PÅ VESTERBRO

THYRA SMIDT
(Københavns Stift)

SOGNEPRÆST

TOM FRIIS
(Lolland-Falsters Stift)

SOGNEPRÆST

POUL ERIK KAMMERSGAARD
(Ribe Stift)

SOGNE- OG FLYVERPRÆST

HEINRICH WICHMANN PEDERSEN
(Ribe Stift)

SOGNEPRÆST

THOMAS HORNEMANN-THIELCKE
(Roskilde Stift)

PENSIONIST

JOHN KINGO BECH JENSEN
(Roskilde Stift)

SOGNEPRÆST

KARIN A. VESTERGAARD
(Viborg Stift)

INGENIØR

STEFFEN JOHANNES NØRREGAARD
(Viborg Stift)

SOGNEPRÆST

LILLIAN RISUM
(Aalborg Stift)

PH.D. STIPENDIAT

THOMAS BRO WORMSLEV JAKOBSEN
(Aalborg Stift)

NN

PT. VAKANT
(Århus Stift)

Bestyrelsen har i overensstemmelse med F&R's vedtægter holdt fire bestyrelsesmøder i 2015. På møderne har der været afsat tid til faglige oplæg og drøftelser om religionsmødet, og følgende emner har været behandlet i bestyrelsen i 2015:

- **De to bispekandidater ved bispevalget i Århus Stift** Henrik Wigh-Poulsen og Jens Maibom Pedersen delte deres syn på, hvordan folkekirken skal forholde sig til demonstrationer arrangeret af SIAD (Stop Islamiseringen af Danmark)
- **"Gud i skolen – religiøse dilemmaer i skolens praksis"** ved Ane Kirstine Brandt, lektor i læreruddannelsen ved Professionshøjskolen UCC
- **"Den nye uddannelse i islamisk teologi ved Københavns Universitet"** ved Hans Raun Iversen, lektor ved Det Teologiske Fakultet, KU
- **"Religion og lokalpolitik i Danmark. Religionsmodeller på lokalt niveau"** ved Brian Arly Jacobsen lektor fra Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier, KU.

SEKRETARIAT

Generalsekretær Kåre Schelde Christensen er daglig leder af F&R. Netværkskonsulent Jarl Ørskov Christensen er ansvarlig for udviklingen af F&R's uddannelses tilbud og læringsnetværk samt kontaktled til stiftsudvalgene. Konsulent Mogens S. Mogensen er tilknyttet F&R som ekstern konsulent til varetagelse af særlige opgaver samt facilitering af arbejdet i Kristent-Muslimsk Samtaleforum. Studentermedhjælper Ida Louise Vestergaard Nielsen er ansat til at løse opgaver vedrørende kommunikation. Karsten Poulsen varetager F&R's bogholderi.

ØKONOMI

I 2015 bevilligede Fællesfonden i Kirkeministeriet 1.302.743 kr. til F&R. Heraf var 410.000 kr. tildelt fra Om-prioriteringspuljen til projektet "Folkekirken møde med nye spirituelle strømninger i sogne, provstier og stifter." De ni medlemsstifter bidrog med i alt 251.849 kr. til dækning af halvdelen af netværkskonsulentens ansættelse.

Arbejdet i Kristent-Muslimsk Samtaleforum 2015 blev støttet af følgende organisationer: Grundtvigsk Forum (5.000 kr.), Dansk Muslimske Union (4.000 kr.), Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse (3.000 kr.), Mission Afrika (5.000 kr.), Dialog Forum (2.000 kr.), Den katolske Kirke i Danmark (5.000 kr.) og følgende stifter: Fyens Stift (4.000 kr.), Haderslev Stift (2.000 kr.), Helsingør Stift (1.678 kr.), Københavns Stift (5.000 kr.), Lolland-Falsters Stift (2.000 kr.), Ribe Stift (3.000 kr.), Viborg Stift (4.000 kr.) og Århus Stift (5.000 kr.).

I alt havde F&R indtægter for 1.609.655 kr. og udgifter for 1.601.613 kr. Resultatet for 2015 blev på 8.042 kr.

Stiftssamarbejdet "Folkekirke og Religionsmøde"

Peter Bangs Vej 1
2000 Frederiksberg
Tlf. 38 38 49 91
www.religionsmoede.dk
mail@religionsmoede.dk

**FOLKEKIRKE &
RELIGIONSMØDE**